

تاریخ تأسیس

سـ ۱۳۲۴ نـ

۵ صفر الخیر

الدین والادب

آیده ایکی مرتبه نشر ایدلور

مجله اسلامیه در

سـ ۱۳۲۶ نـ ۱۷ ربیع الآخر

۱۹۰۸ ۵ مای

محرر وصاحب امتیازی :

ملا عالم جان البارودی.

خارطیو مطبعه

قزان.

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قرآن سوره حجرات آیت ۹، ۱۰

وَإِنْ طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا فَأصْحُوا بَيْنَهُمَا فَإِنْ
بَغَتَ أَحَدُهُمَا عَلَى الْآخَرَى فَقْتُلُوا الَّتِي تَبْغِي حَتَّى تَفِيءَ
إِلَى أَمْرِ اللَّهِ فَإِنْ فَاءَتْ فَأصْحُوا بَيْنَهُمَا بِالْعَدْلِ وَأَقْسِطُوا
إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ﴿٩﴾ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأصْحُوا
بَيْنَ أَخْوِيكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿١٠﴾

ترجمه:

مسلمانان دن ایکی گروه صوغشسالار آرالارینی توزایتکز
اگر برسی ایکنچیگه ظلم ایتسه ظلم ایدوچیگه صوغش قیلکز
الله حکمینه قایتقانچه اگر قایتسه آرالارینی توغریلق برله توزایتکز.
الله ظلم وجورنی بتورگوچیلرنی سویادر * هر اشکنزده ظلم وجورنی
بتورنکز مؤمنلر قرنداشلرگنه، ایکی قرنداشکنز آراسینی توزایتکز *
الله دن سافلانکز شاید رحمت ایدلورسز *

ايضاح

اولگى آيتدن آنكلانادر كم

مسلمانلر آراسنده بر تورلى دعوى ، قوغا كى دشمانلىق چيقسه
 تيز كوندن باصهق و آرارىنى توزايتمك فرضدر تا كم اسلامدن مقصود
 بولغان الفت و محبت يوقالماسين نفرت و عداوت اورناشماسين و زور ايماسين *
 اگر بر گروه - پادشاه و غيره - آچيق حق اوزره بولاتور و ب ايكنچى
 گروه آنك طاعتندن چيقسه و آنكا ظلم ايتسه و آنكا قارشى اللهك حكمينه
 خلاف روشده حركت ايتسه اول ظالم بولغان گروهنى تاديب، تربيه
 ايتمك ، اللهك حكم و فرمانينه قايتارغانچى بار قوتنى صرف ايتمك و حتى
 - ممكن بولغانده - اولتورشمك تيوشدر *

خلاصة : حقنى اوستون و ظلم و عصياننى آستين قيلور ايچون
 بار قوتنى صرف ايتمك حتى - ممكن بولغانده - مال و جاننى فدا ايتمك تيوشدر *
 اگر حقندن چيقغان و توغرى يولدن سابقان گروه توبه قيلسه ، اللهك
 حكمينه قايتسه دشمانلاشقان ايكى گروه آراسينى توغرى بىلرله توزايتمك
 ماللىرى يسا كه باشقه نرسه لرى سارتين كيچكان ظلملرىنى قايتاروب
 كلوشدرمك لازمدر تا كم آرارنده اوپكا و كينه تمام بتسون ايكنچى قات
 قوغا چيقارارغه سلتاو قالماسين *

ايكنچى آيتدن آنكلانادر كم

مؤمنلرلك ايمانلرى قونداشلك و دوستلق عهديدر بناء عليه هر مؤمن
 مؤمن گه قونداشدر پس آنلرلك آرارنده قوغا چيقارمق و دشمانلىق قوزغانمق
 مؤمنلك حاللرينه مخالفدر اگر بنا گاه مؤمنلر آراسنده بر تورلى اختلاف
 و عداوت بلونسه هر كمگه آنلرلك آرارىنى اصلاح ايتار گه (توزايتور گه)
 كرشمك و ترشمق لازم و فرضدر *

مهم

ما فان

تفوى

سطوا

ماحووا

قيلكز

يتكز

جورنى

يتكز *

عداوت اوتلرينه اورمك و مای سپمك و چیتدن تماشا قیلوب
تورمق قطعاً حرامدر * الله دن ساقلانمق و قورقمق، الله نك حکمینی رعایه
ایتمك و فرمانینی یرینه کلتورمك لازمدر. شول وقتده الله دن رحمت
کوتولور و امید ایدلور *

بنده نك الله غه اطاعت و انقیاد عهدی و یمینی بولغان کبی؛ ایمان و اسلام
بنده لرنك اوز آرالرنده الفت و محبت، تعاون و تناصر عهدی و یمینیدر
هر بر مؤمن گه ایمانی سببلی ایکنچی مؤمن نی اوزینه قرنداش تانومق
و دوست توتومق دینی و دنیاوی ضرر لر دن آنی ساقلار غه ترشمق
و فائذلی اشکه دیلامك لازمدر * و ایکی مسلمان آراسنده یا که ایکی
مسلمان گروهی آرالرنده فوغا و اختلاف چیقسه و دشمانلق باشلانسه
آرالرینی توزایتور گه و دشمانلق اوتلرینی سوندرر گه کرشمك و ترشمق
فرضدر *

اگر مسلمانلر دن برا گو بغی و فساد که کرشسه یا که برا گو گه
ظلم و ضرر تیگور سه یا که حقلی بولغان پادشاه طاعتندن چیقسه آنی
هر تورلی حال و کوچ برله توقاتمق توغریلقغه قایتارمق لازمدر *
بو مسئله لر ایچون مذکور ایکی آیت وهم «لاخیر فی کثیر من نجواهم
الامن امر بصدقة او معروف او اصلاح بین الناس» وهم فاتقتوا الله و اصلحوا
ذات بینکم ایه شریفه لری دلیل قاطعلردر *

هیچ بر فساد اهلینی «منم فاتشم یوق اوز گناهی اوزینه» دیو
اختیار قویو و سکوت ایدو و موندای اورنده «بلادن باش و آباق» دیو
قاچو درست دگلدر بلکه طاقت قدرلی فتنه نی باصار غه و مسلمانلرنك
آرالرینی قایو طریق برله بولسه ده اصلاح ایدر گه کرشو و ترشو
فرضدر * رسول الله صلی الله علیه وسلم خذوا علی ایدی سفهائکم بیور مشدر * طبرانی

امير المؤمنین علی رضی الله عنه بعض شبهه لہ سببلی اوزینہ خر و ج قیلغان
 و توغری یولدن سابقان خوارج و سائر مسلمانلر غہ۔ آنلرنک مسلمانلقلرینی
 تصدیق قیلہ تور و ب اخواننا بغوا علینا دیہ صوغش آچقان توبہ قیلدر و حق یولغہ
 قایتارر ایچون اولتہ رشگان ملت ایچندک آزغنه اختلاف بورنادیسه شبهه توتولغان
 و یانک لشقان دیو او یلانغان کشیگہ خیر خواهلق اوزرہ رجوع ایدوب شبهه سینی
 و فکرینی سوراشمق سوزینہ و دلیلینہ و شبهه سینہ یخشی قولاق سالوب او یلامق
 کرک و درست علملی کشی بولمسه۔ یالغوز او کارلیغہ، یا کہ علمینی وسیلہ
 دنیا قیلغان عالمگہ دگل۔ دیانتلی و عقلی عالمگہ رجوع ایتمک و سوراشمق
 کرک اگر اول کمسنه نك سوزی و فکری شریعة مطهره گہ خلاف ایدکی
 کتاب و سنت بوینچه آنیقلا نسه اول آدمینی نصیحت برله، قورقوتوبرله، جفا
 ایرشدر و برله و هکذا توقتاتو و توبه ایتدرو کرک*

ولکن بر عالمنک سوزی و فکری آتا بابادن کلگان عادتکه خلاف
 بولدقندن غنه یا کہ درست علم صاحبی بولمای آلداقچی و فتنه چی او کارلی
 ملازک۔ ولو آفسقاللی بولسین۔ سوزینہ و نفسینہ قارشو کلدکندن گنه
 خلاف کورمک و مخالف شریعت تانومق اوزی خطادر

و هم صاحب فکر نك اشینی یخشی تیکشورمای و اوزندن یخشی
 سوراشمای مفتن و مفسد و جاهل آدملرنک سوزلری بوینچه غنه فتنه گہ
 و فسادقه نسبت ایتمک دخی خطا و بیوک افساد و فتنه تورغوز و در*
 فسادامت و شیوع بدعت زماننده هر بر اصلاح و اقامتہ سنت
 یاکفی اش، ایسکیگہ خلاف بولوب کورلادر* هیچ بر مسئلہده اهلینک
 کوبلکی توغریلق علامتی و حقلق دلیل دگلدر* بلکه چن میزان
 فقط کتاب مقدس و سنه مطهره در الله هدایت ویرگان قلبنده نور ایمان
 و خشية الله بولغان ذاتلر شول ایکی نرسه دن گنه توغری و حق
 فی ایدکینی آنکلای آلورلار* و قلیل ماہم.

علوم دينيه وعلوم جديده

علوم دينيه ايله علوم اجتماعيه وكونيه نك مناسبتى همده دينى مدرسه لرده شول علملرنى اوقوتو مسئلهسى خيلى مهم وحاضرگى مجلسلرده كوب سويلانمكده اولان بر مسئله اولديغندن مصلح ومقلد افنديلرنك بو خصوصده اولان محاوره ومشاوهرلرينى حيانندن اقتباسا يازامز ابتدا مصلح افندى سوزگه كرو شوب ايتنه:

حاضرده اسلام مدرسه لرينه علوم دينيه اوستينه علوم حياتيه آرتدررغه طر شوق وبو خصوصده فكر مزنى، مالمزنى غنه دگل بلكه بتون وجود مزنى، قوت مزنى هيچ آياميچه صرف ايتارگه تيوشدر. زيرا بر جهندن قاراغانده بوفنلر عقلنى فكرنى تربيه گه اساس بولغانلر. همده بوفنلر دنيا دن استفاده ايتو طر يقلرن او گراند كلرنندن معيشت، بايلىق جهندن باشقه لردن آرتق بولو، بو علملرنى (علوم حاضره = علوم اجتماعيه وحياتيه نى) آلاردن آرتق بلوگه موقوفدر حتى آلا قدرلى گنه بولوب باروده بو علملرنى آلا قدر بلوگه موقوفدر. اكر علوم حياتيه نى آلا قدر بلورگه طر شماساق، حاضرگه قدر آلا رغه مغلوب اولديغمز كى موندن صونكده آلا رغه قل، اسير بولوب عمر ايتنه چكمز.

ايكنچى جهندن قاراغانده روحانى عالملر، اماملر بو علوم حياتيه نى بيلماسلر، معرفتلى مدنيتلى آدملردن علملرى ناقص بولوب آلارنى قناعتلاندرلر، آلارنك شبيهلرن حل ايتارلك، معرفتلى آدملرنى اوزلرينه قاراتورلق؛ توغرىسى مدنيتلى معرفتلى آدملرنى دينگه قاراتورلق

قوهلری بولمايدر. اول تقدیرده دين عالملىرىنىڭ گنه دگل حتى ديننىڭ
مدنىتلى، معارفلى آدملىرىنىڭ كوزىدىن تشووينه سبب بولو احتمالى باردى.
بونىڭ ايسه استقبالى بىك خوفلىدىر.

مقلايىته: مصلح افندى سزلىر علوم دىنىيه او قىله تورغان مدرسهلرگه علوم
جديده، علوم كونه و اجتماعيه آر تدر رغه تيوش ديه سز. بونىنداين سوز!
علوم دىنىيه نىڭ آنلر رغه نه مناسبتى بار؟ اول سز ايتكان علملىر: يردن، آننىڭ
طبقه لىرىدىن، كوك و يلىز لىرىدىن، حيوانات و آنلرىنىڭ مرتبه لىرىدىن، نباتات و آنلرىنىڭ
خاصيت و فضيلتلىرىدىن، انسانلردن و آنلرىنىڭ اجتماعى ايشلىرىدىن، اخلاق
و طبيعتلىرىدىن بحث ايتهدىر. علوم دىنىيه ايسه: نفسنى اصلاح ايتو،
بو ظلمت عالمىدىن روحانيت و ملائكه عالمينه توتاشدىرو، بونىڭ
ايچون قلبنى ابليس و سوسه لىرىدىن و وھملىردن صافلاو طر يقلىرىنى او گراتهدىر.
سز مدنىتچىلىر! اصلاح اصلاح دىب يوروب باشنى آور تدير وب، قولاقنى
طنچىتوب بتور دىنكز. شول سوزلرنىڭ كزنى تىلگه ده آلاسى كىلمى. اصلاح دن
مقصودنىڭ او قوتىق اصوللرىنىڭ اصلاح دىسه نىڭز: بىز او قوتو اصوللرىنىڭ
ئەمدە بىز نىڭ ايچون قاىو طرىق مناسبرىك ايكانن سزدن آرتو غراق
بىلەمز. اگر اصلاح دن مرادنىڭز علوم حياتيه، علوم عمرانيه دىگان
نرسه لىرىنى آرتدىرو بولسه، تىكرار ايتەم: بىز نىڭ مدرسهلر بىمىز محض
دىن او قوتىق ايچونىڭ بىنا ايدلىگان اول علملىرىنىڭ دىنگە برده مناسبتى
يوق. مصلح افندى سزگە دخى برسوز ايتەم: سز نىڭ اصلاح ايتارگە
كرك ايدى ديه بىزگە خطاب قىلوب سويلاونىڭزە تعجب ايتەم. بىز فائىدە
و ضررىنى آنكىلى، بارا تورغان يولمىزنى سزدن آرتو غراق بىلەمز. بىز
عقل او گراتورگە محتاج دىگەمز.

مصلح جوابقە باشلاب ايتە: درست بعض سوزلر بىمىزنى سزگە دە

خطاب قیلوب سویلیمز. بوايسه بز لر گه شرعا واجب ديب بيله مز.
 حديث شريف ده «دين اللهغه، پيغمبر گه بتون مؤمنلر گه نصيحت ايتو» ديه
 وارد بولغان شول حديث گه قاراغانده هر كم ننگ عوام و خواص دن بولغان
 هر كم گه سوز و نصيحت ايتو، آننگ حقتك خاطر ينه توشكان بر يخشي فكر بولسه
 شوني بيان ايتو گه حقي بار در. سز گنه دگل بلكه رسول الله (صلى الله
 عليه وسلم) هم صحابه لر گه بر فكر و مشورت سويلانكده اخلاص بر له
 ايشوته لر، اگر ده معقول كور سه لر شونك بر له عمل ايته لر همده
 تنبيه ايتو چي گه رحمت اوقيلر ايدى.

ير، كوك و بونلر ده بولغان شيلردن بحث ايتوننگ دينگه نه
 مناسبتى بار؟ ديدنكز. ظنمز په بونلر آراسنده غي مناسبت علما غنه
 دگل، حتى آزر اق عقلى بولغان عوامده آنكلار لق در جهده آچيق در.
 زيرا جناب حق قرآن كريم ده اعتقاد، اخلاق ننگ اصللرن بيان ايتوب؛
 اعتقاد توز اتو، كونكلنى اورناشدر و ايچون ير، كوك و باشقه مخلوقاتلر ده
 فكر يور تور گه اويلار غه بيوره در. اخلاق توز اتو ايچوننده ير ده سير
 و سياحت ايتوب هر تور لى قوملرننگ حاللرن كيدش لرن كور و ب عبرت لانو گه
 بيوره در. بو خصوصه آيت و احاديث شريفه بيك كوبدر. ايمدى ير،
 كوكدن (علوم كونييه دن) و تور لى قوملردن (علوم اجتماعيه دن) بحث
 ايتو و شونلر ده فكر يور تو، جناب اللهنى تانوغه حشر، نشر، ثواب
 عقاب، پيغمبر و كتابلرنى آنكلاو غه، اخلاق توز الو گه سبب بولسه همده جناب
 حق ده شونلرنى اويلاو غه فكر لاو گه بيور سه، دين بر له علوم كونييه
 آراسنده اصلا مناسبت يوق ديه نيچوك سويلار گه كرك. ير، كوك
 و بونلرننگ انتظامنده اولان عجائب غرائبنى بر ده بيلمای، فكر ايتماى
 نيچوك جناب حقنى تانومق كرك.

مونكا علاوه اوله رق شونى ده سويليم: اگر بز نك قاضى، مدرس، معلم، امام چيغاره تورغان مدرسهلر يهن نك شاگردلرى علم تاريخ، حفظ صحت، تدبير منزل وخلق، تربيه اطفال، علم احوال روح كى شيلردن معلوماتسىز بولسهلر همده مدرسده گنه ياتوب حياتدن، خلق نك طبيعت و اخلاقلردن، معامله و عادتلردن خبردار بولماسهلر بوذاتلر نيچك ايتوب خلقنى اداره ايتارلر، نيچوك ايتوب آلا نك نظرن جلب ايتارلر، نيچوك ايتوب بالالرنى يخشى تربيه قيله بيلورلر ايكان. علوم حياتيه دن آز غنه معلوماتلى بولغان ذاتلرده مجلسلرده هر تورلى سوزلر تابوب خلق نك نظرن جلب ايتوب تور دقده بزم حاضرگى علوم دينيه بلكه آنك مقدمه سىنى تحصيل ايدلگان مدرسهلر يهن ده تكميل ايتوب چيغغان ذاتلر نك اكثرى كونكل اولتور رلق، خلق نك نظرن جلب ايتارلك سوز سويلى آلميلر، اوزلر ينك درجه لرن محافظه ايته آلميلر، حياتقه تعلقلى ايشلرده آبدراب قالالر. بونلر همه سى علوم دينيه ايله مشغول ذاتلر نك حياتدن خبردار اولمدق لردن كيله در.

مقلد ايتته: بز بار مزده فتنه گنه، دين گه فتنه بولدىق.

ش. شرف.

حفظ الصحة

عربلرده طب

عربلرده جاهليت زمانندن بيرلى طبيبك برله مشغول ذاتلر ، طب علمينى چيت مهلكتلكر گه كيتوب او قوچيلر بوله ايدى . عربلر آورو بولدقك آنلرغه بارالر ايدى . صحابه لر آورو بولدقك رسول الله (صلى الله عليه وسلم) ده بعض وقت اوزى دوا ايتنه ، بعض وقت مشهور طبيبلر گه باررغه بيوره ايدى . اول زمان ده مشهور طبيبلر دن برى حارث بن كلدة الثقفى اولوب بر وقت سعد بن ابى وقاص رضى الله عنه آورو بولدقك رسول الله (صلى الله عليه وسلم) سعدنك حالن صورارغه بارغاچ مذكور حارثنى چاقررغه بيورغان ايدى .

بو حارث نك فرس پادشاهلر ندىن انوشروان كسرى غه وارد يغنده ، آرالرنده بولغان محاوره لرى خيلى فائلكلى طب قاعه لرن جامع بولديغندن ترجمه سيني نشر ايتهمز :

انوشروان كسرى : سن كم ؟

حارث : حارث بن كلدة الثقفى

كسرى : عرب مى ؟

حارث : بلى عرب هم عربنك ده اوزا گندن

كسرى : هنر ك نر سه ؟

حارث : طبيبك .

كسرى : شهرتسىز ، ضعيف عقللى ، ناچار طعاملى ، نادان عربلر

طبيب برله نه قيله لر ؟

حارث: ای پادشاه! شونداين آدملىر، باشقەلردن آرتوغراق
 طبىكە محتاج بولەلەر. آنلارنىڭ بدنلرىنە وعقللرىنە طبىب لازىم بولە.

كسرى: آنلارغە دوانىڭ لىزومىنى نىچوك آڭلاتورسىن. اگر
 عقللى بولسىلەر بويىلە جھالتدە قالماسلار ايدى.

حارث: جناب حق بنده لىزنىڭ ھەر بىرىنە رىزق تىقسىم ايتدىكى كىي
 عقلدە تىقسىم ايتوب، ھەر بىرىنە الوش چىغارغان. باشقەلردە اولدىغى
 كىي عربلردە دە عالم، جاھل، باي، فقير، تدبىرلى، تدبىرسىزى باردىر.
 بو ايسە اللەنىڭ تىقدىرى در.

كسرى: عربلارنىڭ نىنداين خىلقلىرى بار؟
 حارث: عربلار جومارد، يوراكلى، بھادر، الوغلىرىنى اكرام،
 ضعيفلىرىنى حمايە ورعايە ايتەلەر. سوزلىرى توغرى، ملايم آچىق بولە
 نسب، حسبلىرى يىخشى، عىزە نفسلى (ھىچ كىمگە نسبت قبول ايتماستىك
 كسرى غنە بولماسە) ھىچ بىر قومنىڭ فضلنى اقرار ايتمىلەر.

كسرى حارثنىڭ سوزلىرىنە كىيى كىلوب تىروب اولتوردى واطرافندە بولغانلارغە
 قاراپ (بو ذات عربلارنى ماقتادى، راست سوزلى، صلابتلى، عقللى
 ذات بولورغە كىرك) دىدى دە حارث گە اولتورغە پىوردى. يا گادىن
 سوز گە كىرشوب طب بىرلە اشتغالنى، معلوماتىن صوراشوب طبنىڭ
 اصلى نىرسە دىدى؟

حارث: تىوشىدىن آرتق آشاماو، طاقتدىن طش اشلاماو.

كسرى: ايكىڭ ضررلى نى نىرسە؟

حارث: بىر آشامان آش سىگوب يىتكىنچى ايكىنچى اشنى آشامق
 ھم طويغاندىن آرتق آشامق.

كسرى: مونچەغە كىر و خصوصندە نە ايتەستىڭ؟

حارث : طويغان كيونچە مونچەغە كرماسكە ، يالانغاچ يوقلاماسقە ،
ايسرك حالده ياقينلق قىلماشقە ، آچولانغان كيونچە آشارغە اولتورماسقە
تيوش . آزرارق آشالسە يوقو طنچراق بولە .

كسرى : دوا استعمال ايتو خصوصندە نە ايتەسك ؟

حارث : سلامت وقت دوا دن صاقلانورغە ، اگر آزغنه آورو
سيز ولسە شول وقتدن آوروني بتررگە طر شمعق تيوش .

كسرى : ايڭ يخشى ايت قايوسى ؟

حارث : بيك سيمز ياش صارق ايتى . كىبكان ايتدن وتوزلى
ايتدن صاقلانورغە كىرك ، كجە صغر دوه ايتلرى ده يخشى دگل .

كسرى : يمشلر آشاو حقندە نە ايتەسك ؟

حارث : يمشلرنى الكورگاچ يخشى ، ياشى وقتندە آشامق ،
وقتى اوتكچ صاقلانمق تيوش .

كسرى : صو ايچو حقندە نە ايتەسك ؟

حارث : صوصاف هم صالحون بولسە تيوشندىن آرنق ايچولماسە ،
ايڭ فائدهلى ايچملىكدر . بدننڭ قوتىنى وحياتنى يخشى صاقلاو ايچون
غايەت مفيددر . فقط يقودن تورغاچ اوق ايچو ضرر ليدر .

كسرى : يخشى صونڭ طعمى (تمى) نيچوك بولە ؟

حارث : انسان ده بولغان حيات جان كىبى مونى ده سوز برلە
آڭلاتوب ، تعريف ايتوب بولمى .

كسرى : آلاى بولسە توسى نيچوك بولە ؟

حارث : صو ، ايچندە نرسە بولسە شونداى كور نور .

كسرى : انساننڭ اصلى (اوزا گى) قايدە ؟

حارث : باشندە .

کسری: بدن ده نیچہ توری طبیعت بولہ؟

حارث: دورت توری طبیعت بولور. بری سوداء صالقون،

قوری اولور. بری صفراء قزو، قوری اولور. بری بلغم صالقون

یووش بولور. بری دموی قزو، یووش بولور.

کسری: انسانلر نیچون برگنه طبیعتلی بولغانلر؟

حارث: اول وقت انسان آشاماس، ایچماس، آورو بولماس.

فساد کیلمای منگو اولمقی لازم کلور ایدی.

کسری: حار، باردلر نی قسقه چه غنه سویله گز.

حارث: هر حلو (چچوک) حار. هر حامض بارد، هر مر (آچی)

معتدل. مرنک حار و بارد بولغانی ده آزر اق بار.

کسری: نر سه دن صاقلانور غه کیرک؟

حارث: هر شیده اور تاچه بولور غه طر شفق کیرک. طویغاندن

آرتق آشامق کوکل تار ایوغه عمر قسقه بولو غه سبب بولہ. ضرری

معلوم بولغان شیلر نی استعمال ایتمک، نفس راحتن بدن راحتندن

صحتدن آلدہ توتفق عقلی آدم اشی دگلدن.

صوگره کسری حارثدن مهنون بولوب هدیہ لر بیرگان. سویلگان

سوزلرینی یازوب آلور غه بیورغان.

بخارا قاضی کلانی

یقین ز مانده بخارانك قاضی القضاتی ملا میر بدر الدین ابن قاضی
القضاة ملا میر صدر الدین ابن ملا میر بیضاء القهستانی الختلائی دنیادن
قایتمش رحمه الله تعالی .

بخاراده قاضی القضاة لق

بخاراده باشقه بلاد اسلامیه کبی هر شهر و ناحیه ایچون مخصوص
بر قاضی بولوب پای تخت اولان نفس بخارا قاضیسینه « الوغ قاضی »
معناسنده اولغان « قاضی کلان » عنوانی ویرله در مهرلرنده « قاضی
القضاة » دیو یازالار . پای تخت قاضیسی بولدقندن وهم طشقاری
قاضیلری غالباً قاضی کلان نك رأیی و امیر مملکتکه کورساتمکی برله
نصب ایدلدکندن بو عنوان ویرلمشدر *
یوخسه آور و پاده غی کبی توبان درجه ده گی طشقارغی قاضیلرغه
مرجع و قییدقلری قضا و حکملرینه ناظر بولدقندن دگلدر *
طشقاری قاضیلرده بولغان خطا و قصورنی باغو امیر مملکت اشیدر
اولده رسمی صورتده تفتیش برله دگل خفیه لر نك (واقعه نویسلر نك)
کیفلر نچه امیر گه کور ستمکلرینه و امیر نك ده کیفینه و اختیارینه کوره
عفو ایته، عزل ایته، مالینی مصادره قیلا (ساتدروب بیت المالغه ساللا)
وهکذا . خلاصه قاضی کلان بخارانك عدلیه ناظری درجه سنده ایک بیوک
درجه لی حاکم اسلام در *
بوصوک عصرلرده شیخ الاسلاملق نسب وارث اعتبار یله استحقاقسز آدملر گه
ایرشمک و قاضی کلانلر نك شدة نفوذ لری سببلی شیخ الاسلام وظیفه سی بولغان
معارف دینییه ناظر لکی (مدرس لری ، اماملر و مؤذنلر نی امتحان و تیوشلی

اور نلرغه نصب و سائر مناصب علمیه و امور درسیه اشرفی (ده قاضی کلان قولنده بولا کلادر . شیخ الاسلامر بتون خدمتدن چیغار لغان نقیب اشرف کبی یالغوز اسم ورتبه تاشو چی سیدلردنگنه عبارت بولوب قالغاندر * قاضی کلان بتون معارف نظارتینی و قضا و حکم اشرفینی جامع بولدقندن داخل شهرده و خارجده قوتلی نفوذ صاحبیدر بناء علیه (داخلیه ناظری) رتبه سنده گی «فوش بیکی» عنوانلی رسماً امیرنک و کیلی بولغان ذاتدن صوک مملکتک ایک بیوک آدمی بولادر *

صاحب ترجمه

ملا میر بدر الدین ترجمه حاللری بلنگان قاضی کلانلرنک علم جهتندن توبانراگی بولسهده درایت و تدبیر طبیعی مملکتینه کوره - جهتلرنجه ایک استونی دیمک ممکن در * پدیری ملا میر صدر الدین بد خشان سمتنده «کوهستان» بلادندن کلوب بخاراده تحصیل علم، فطانت و اجتهادینی اعمال ایله بخارانک کبار علماسی و بیوک اساتنده سی رتبه سینه ایرشکان، سیاستی و حسن تدبیری سایه سنده تسکرار قاضی کلان بولوب سکسان یاشدن متجاوز حالنده هنوز قاضی کلان ایکان وفات بولغان ایدی عصرنده بخارانک اوز اصولی درسلرده مهارت و حداقت برله معروف کمسنه ایدی. بلادمز نک کبار اساتنده سندن ملا اسماعیل بن موسی قشقاری مرحومنک اساتنده سندن ایدی * صاحب ترجمه تدبیر و سیاست بابنده پدیرینه خلف بولدی، رتبه و جاهی سبیلی درس برله ده اشتغال ایتدی، یخشی ذکاسی و انصافی و حسن اداره سی برله طلبه نی و سائر علمانی و اهالی نی و امیر مملکتنی اوزندن راضی ایتدی * بناء علیه یکر می سنه قدر قاضی کلان اوله رق تمام

آبروی و نفوذ بر له ۷۳ یاشینه قدر یشادی صونکره عملی رفاقتنده
 حضور الهی غه یونالدی *
 مشار الیه ذکاء و حسن تدبیر صاحبی ایدی ایسه ده بخارانک همه خلقلرنده
 بولغان بخارانی و علماسینی تقدیس و اصول درس لرینی، او قودقی علم و فنلرینی
 دیناً و فناً و کمالاً کافی کور مک کبی فاسد اعتقادلر صاحب ترجمه دده
 رسوخ تابمقی ذکا و استعدادینی خلقنی بر درجه اغفال و تسلیه قیلو و امیر
 البلد ایچون وارداتنی کور بایتو کبی جزئی نرسه لردن بوشالتمغان، ملت
 ایچون بیوک بیوک فائده لی اشلر تورغوزمقی ید اختیارنده و حیز اقتدارنده
 بولدقی حالده همت ایده آلمغان و ایستگان آدم لرگه یاردم ویره آلمغان
 بخارادن باشقه یرنی، اوز اصوللرندن باشقه ترتیبینی، اوز علملرندن
 باشقه علمنی، اوز علملرندن باشقه عالمنی کور ماوی و بلم ماوی سببلی
 ذکاء و استعدادی اوزلرنده بولغان دائره دن چیقہ آلمغان و حقیقی بولغان
 اسباب صلاح و ترقیدن آگاه بولا آلمغان. بخارا و ترکستان خلقینک بایناقنده
 بو آفت بار، حد ذاتلرنده ذکالی و استعدادلی خلق بولسه لارده نفوذلی آدم
 طرفندن یول کور ساتکوچی بولمقدن آتا بابادن قالمه و ایسکی
 استاذلرندن ایرشمه اشکه عقللری باغلانغان، کورلمگان و ایشدلمگان
 اشلرنی آنکلاو بابنده قلبلری قابلانغان *

استان بولہ سیاحت

۶ نچی ساندن صوک

خان کرمانده ایکی مسجد

خان کرمانده بولغان ایکی مسجدنک برنچیسی اوقا یلغه سندن کوتارلگان تاغنک باشنده شهرنک اینک گوزل موقعه ده ایسکی اصولی آیورم بلند ومهابت مناره لی شاه علی خان (۲) (علی قول قاسم خان) بنا ایدوب سنه $\frac{1181}{1768}$ ه ده بنی شاقول وسائر اهل بلده طرفلرندن یوقارغی طبقه علاوه ایدلوب توسیع وتحسین ایدلمش تباش مسجددر بومسجدنک کوب مسجدلردن آرتق حسنی شواکه تقریباً مربع شکلده بولوب صفینه فرق ایلی قدر آدم صیغارلق وبتون مسجد اهلینه امامنک آوازی (قرآتی ووعظی) تکلفسز ایشد اورلکدر * روسیه ده اولغان باشقه مسجدلرنک

(۲) مسجد مذکورنک شاه علی خانغه منسوب ایدکی و. و. زیرنوفنک ۱۸۶۴ سنه مده پیطر سبر جده باصولغان تاریخنده کوچورلگان اشبو عبارتدن آنکلانادر وعین عبارتی واملاسی برله کوچورلادر: تاریخ منکدا سچقان بیلی مبارک ذی الحجه آی نینک اونونچی کونی ایردی پنجشنبه کون اوراز محمد خان بن اوندان سلطان نی خان لیقغه اولتورغوزدی لار اولوغ وکچیک بارچه اوروس تاتار آندا حاضر ایردی لار تماشا اوچون اولوغ عظیم یغین بولدی شیخ علی خان نینک سالدورغان تاش مسجدی ایچیندا ملا ودانشمند حافظلر بیکلار میرزالار آنچه بار کم اهل اسلام ایردی اول جماعتلار مسجد ایچندا جمع بولوب اتفاق ایتب مبارک آلتونلیغ صندلنی کیلتروب مسجد ایچندا قوردیلار بار یص قدر او یچ نینک یرلیغی بیلان اول زمان الباوت هم آندا حاضر ایردی *

اکثرنده بو حسن یوقدر - بعضلریگنه اوتون قسانلقندن بولسه ده -
 کوبراگی تار اوزونچه بولدقندن دورت بش صفة بولغان آلتمش
 یتمش کشیدن باشقه لرغه امامنک قرأت و وعظی ایشدلمایدن *

بو مسجدنک اوتونی و شمی و سائر واق خراجتاری ایچون صرف
 ایدلوب آرتسه مدرسه گه توتولمق شرطیله مشهور بنی کاستوردن
 ابو الخیر سیف الله بای برکیبت، اوغللری خیر و حسام افندیلر برکیبت
 وقف ایتمشلر و هم بنی آفالایدن یهودا بن یحیی نام ذات مسجدکه مخصوص
 ایکی منک صوم وقف خزینه صندوقنده اوسدرلمکده در *

ایکنجی مسجد الوغ اورامنده اعتبارلی تجاردن حاجی نعمت
 الله دویماقای آغانک سنه ۱۳۲۴ هـ تا شدن یخشی و حسنلی روشده سالدرغان
 مسجدیدر امام و مدرس و مدرسه و اوقاف هنوز تعیین ایدلمگان بولسه ده معلم
 عبدالفتاح بن صدر البشیری مؤذن و قتلی امام و خطیب ایدوب بیلگولانوب
 سنه ۱۳۲۵ هـ شعبان ۱۹۰۷ سنه ۱۳۲۵ هـ ده مسجد مذکور رسما آچیلوب جمعه و اوقات خمسه
 نماز لری اوتاله باشلادی امیددر کم بانی مذکور تیز کوندن امامت
 و تدریس ایچون لیاقتلی آدم قویوب بر مکتب ابتدائی (۳) و اقتدارنچه
 اوقاف تعیین ایدوب باشلاغان الوغ صدقه جاریه سینی تکمیل ایدر
 باشقه لرغه یخشی اورنک و ملت ایچون الوغ خدمت قالدیرر انشاء الله تعالی

خان کرمان مدرسه سی و مکتبی

کرمان شهرنده سیف الله بای سنه ۱۸۶۸ نه مده ایکی طبقه لی (قائلی) - بر طبقه سی
 یر آستنده - تاش مدرسه سالدرمش وشول مدرسه ایچون پنزا ولایتنده

(۳) کرمان کبی کوچک یر شهرده تورلی مدرسه حاجت دگلدر بلکه بتون شهرده
 اقتدارلی آدملر اتفاق برله اوقوتوردای بر مدرس (رشدییه و اعدادیه جنسندن) و هر محله ده
 ایرلر ایچون برر مکتب ابتدائی و قزلر ایچون کذلک برر مکتب ابتدائی بولسه کافی و هم
 متعدد مدرسه و مذکور مقداردن آرتق مکتب بولوغه کوره تورلی جهتلر سارتین فائز لیراق بولور *

فاشادقا
 بر منک
 مدرسه
 شهر اما
 ایله اش
 شول م
 منشور
 مکتب
 مد
 محمد
 قریه
 الله ابر
 بخاراغ
 مصاحب
 کرمان
 فضلی
 ایدوب
 ۱۸۷۳
 ابن علی
 القراء
 اجازت
 محمد

فاشادقا نام اورنده بریوز قرق بش دیساتینه یر وقف ایتمش تقریبا
بر منک صوم غله سندن آلتی یوز صوم قدر لیسى مدرسکه و قالدقی
مدرسه و طلبه حوا یجینه صرف ایدله در * مذکور مدرسه ده بریل قدر
شهر اماملری ملا عزه الله ابن ملا عبدالواحد و ملا تحفه الله صبیان تعلیمی
ایله اشتغال ایدوب س ۱۸۶۹ نه مده ملا حسن اوّل حضرتلرینی یالغوز
شول مدرسه گه مدرس ایدوب رهزن والیسى (غوبیرناتوری) نك
منشوری ایله مدرس نصب ایدلوب بانى مذکور آیورم یر گه بریغاج
مکتب ابتدائی تعیمر ایدوب اداره و نظارتینی اماملرغه تابشرمش *

ملا حسن المدرس برنچی

مدرس مذکور ملا حسن ابن ملا شمس الدین الحاج ابن محمد یار بن
محمد حسن بن قل محمد ابن تمی رحمة الله قزان و لایش مضافاتی پرو
قریه سنده س ۱۸۳۲ نه مده توغوب اوائل تحصیلینی خالی اولان ملا جار
الله ابن ملا بیکه محمد الساتشی حضورنده تکمیل ایدوب س ۱۸۵۵ نه مده
بخاراغه سفر و آنده کبار علمادن فنون متعار فہنی اخذ و مشایخ طریقت
مصاحبه لرندن استفاده ایدوب س ۱۸۶۶ نه مده وطنینه قایتقان و س ۱۸۶۹ نه مده
کرمانده برنچی اولهراق و جودکه کلگان مدرسه گه برنچی مدرس بولوب
فضلی و اجتهادی و حسن اخلاقی و تحملی سایه سنده بایتاق شاگرد جمع
ایدوب و آنلرنی و سائر اہالیینی معرفت، دیانت و اخلاقچه فائده لندردی
س ۱۸۷۳ نه مده تامبو ولایتی حاجی قریه لك عالم مشہور ملا سیف الله
ابن علیم رحمہ الله رفاقتنده حجاز ولایتینه سفر ایدوب مصدرده شیخ
القراء محمد المتولی حضرتلرندن تمام قرآنی علی روایة حفص اوقوب
اجازت آلدی و اداء حج اثناسنده حرمینده کبار مدرسین دن المسید
محمد الکتبی المکی و الشیخ عبد الغنی الدهلوی المجددی و سائر لردن

حدیث و سائر اذکار و اوراد ایشدوب اجازت حاصل ایتدی س ۱۸۸۱-نه مده
ایکنچی مرتبه حج ایدوب س ۱۸۹۳-نه مده او چنچی حجندن قایتشده مصر
قاہرہ ده غریبا وفات بولوب مقبرهٴ صلحاء اولان «قرافه» ده دفن ایدلدی
رحمه الله *

فاضل مذکور قسقهغه یقین اورته بویلی، کور کام صورتلی، اوستا
سوزلی، خوشخط، قناعتلی، گوزل اخلاق و کرم صاحبی، فنون متعارفه گه
یخشی اهلیتلی، علم حدیث و تفسیردن خبردار، عامهٴ خلق ایچون خیر
خواه و غمخوار ایدی.

یکرمی بش سنه قدر درس مدتندہ کوب آدم لر گه فائده ایرشدردی
وکوب آدم لر گه اوزینی سویدردی شاگرد لر گه صرف و نحو و معقولات
علاوه سینہ رسمی صورتده فقه او قوتدی قرآن او گراتدی، یخشیغنه مطالعه دار
و آنکلی بایتاق شاگردیتشدردی و اوزینی خیر و ثناء بر له ذکر ایدر لک بایتاق
دوست قالدردی و عموما کرمان و اطرافینک فی الجمله انتباهینه و صلاح
و ترقی یولینه قدم قویمقلربینه باعث بولدی، علما و عملا اخلاق او گرتدی
و بالجمله مشار الیه جناب لری زمان نک غنیمت سایولور لاق علما سندن و هر کم
طرفندن ساغ نور لاق رجالندن ایدی رحمه الله *

مذکور ملا حسن اول وفاتندہ ضیا باشنده مدرس و امام نصب
ایدلگان ملا حسن طاهری جناب لرینی مدرسهٴ مذکورہ گه دعوت
ایتدی لر رهن والی سندن (غوبیرناتوردن) تدریس منشوری تصدیق
ایدلوب ۱۳۱۲ سنه هر ربیع ثانی ۱۸۹۴ سنهٴم او کتابرده یلقی یلنده خان کرمانگه
کلوب اورناشدی.

ملا حسن ثانی ابن ملا صالح ابن یوسف ابن عبدالرشید ابن طاهر
ابن محمد علی ۱۸۷۰ سنهٴم ده قزانیک ایکنچی محله مدرسه سینہ کلوب استاذ

مشهور
اوچ
متعار
۱۳۰۶

ضیا
ایتدی

و تعص
ایچور
علمه

امید
کتبخا
و ترقی

یولنده
(کریک)

درس
ایتسونلر
مدرسه نی

مشهور استاذمز ملا صلاح الدین ابن ملا اسحاق جنابلری حضورنده
 اوچ یل قدر مبادیء عربیه تحصیلنده بولنوب صنکره بخاراده فنون
 متعارفہنی رسما تکمیل ایدوب، وعلوم ریاضیہدن ہم خبردار اولوب
 ۱۳۰۶ سنہ ھ صفر الخیر ۱۹۸۸ سنہ م اوکتابرده سچقان یلنده مولدی اولان
 ضیا باشینه قایتوب برنجی مسجدنده و مدرسہ سندہ امامت و تدریس
 ایتدی صوکره ملا حسن اول کرمانی وفاتنده کرمانگه جلب ایددی *
 فی نفسہ فاضل متفنن، ذکی، عاقل، معتدل الفکر، خلیق و صبور عناد
 و تعصبسز، عوام و خواص ایچون فائدهلی محترم ذاتدر صلاح ملت و امت
 ایچون خلقینک استعدادینه بذل جهد ایتمکده در حفظہ اللہ و باریک فی
 علمہ و عملہ *

کرمان بلده سندہ کتبخانه و قراءتخانه

الوع اهمیتلی بولمسهده ۱۸۹۸ سنهده آچیلمش جمعیه خیریه لری
 امیدسز دگل علمی و اخلاقی اشلرگه بخشى کوز آتمقده در بناء علیه
 کتبخانه لریده و هم قز لر مکتبلری آقیرین آقیرین اصلاح ایدلمکده
 و ترقی یولینه کیر مکده در *

مکتب و مدرسہ لری خصوصنده فکرم

کرمان بلكسى کبی کوچك شهر و آرز خلق ایچون مکتب و مدرسہ
 یولنده اینک مناسب بولغان روش اشبوکه: بتون شهرده بولغان مکتب
 (کرك ایر و کرك قز ایچون) و مدرسہنی بارچه سینى بر اداره گه آلودر *
 علمگه انتسابلی آدملر همه سی اتفاق ایدوب لیاقتلرینه کوره
 درس یوکلاب بتون شهر مکتبلرینه و مدرسہ سینہ خدمت
 ایتسونلر برخواجهنک بریورطنده بولغان شعبه لر کبی نظر ایتسونلر
 مدرسہنی بتون خلق و بتون اهل علم مدرسہ سی - فقط کاستر و فلرنقی کبی

دگل - ایتوب بافسونلر بنا علیہ بتون شهر ایچون بر مدرسه (عمارتینی
توسیع و تحسین در سلرینی رشدی و اعدادی ایتمک شرطی ایله) کافی
هیچ کم آنکا اجنبی کوز ایله باقه اینچه مدرس تحت نظار تنده قولندن
کلاگان قدر علمی و مالی و فکری فائده ایر شدر سون*

هر محله ده ایرلر ایچون بر و قزلر ایچون بر بخشى اصولی و ترتیبلی
مکتب ابتدائی کرک، همه اتفاق بر له اداره ایتسون و صلاحینه ترشسون
مکتب و مدرسه نك سانینی کو بایتو فائده لی دگل. بلکه بار قوتنی بر یرگه
بیغوبراق بولغاننی توزایتو فائده لی. بولور بولماس اداره لیر قولنده
مکتبلر آچیلو، بلور بولماس کشیلر طرفندن اوقوتولو ضرر دن خالی
دگلدر علم و اخلاق حاللرینک بوزولماقینه و نچار لانه قینه سببدر*

اوزان شرعيه

۴ نچی ساندن صوڭ.

بعض مؤر خلونك بيانينه كوره روماليلرده سر و بيوس تولليوس (*) زمانينه قدر آچه اورننده اوگز تيريسي و جانلي حيوانلار قيمتي اعتبار قيلنور ايدى. بزم بلغار شهرنده ده تيين تيريسي اعتبار قيلنور بولغان. از منه عتيقه ده بوشيلارنى آچه اورننده يورتودن مانع يوق ايدى زيرا تجارت و مبادله لرى كنديلرى آره سنده غنه اولوب بلاد بعيديه سياحت ياخود تجارت ايچون افراد مخصوصه نك سفرلرى بولنماز ايدى. طالاو، و صوغشو كبي و حشيتلر ينى اجراء ايچون گاهها سفر قيلسه لارده زمانلر نچه صوغشماق تخریب بلاد و تعذيب عباددن باشقه بر شى اولما ديغندن آچه كبي اسباب ترقى، مدنيت و وسائل عمرانده اشلىرى يوق ايدى. اقوام غالبه فايده و ارسه ده كرك شيلر ينى وسائط مبادله يه احتياج دن باشقه استحصال ايدى اور ايدى آلاز زماننده وسائط مبادله نى يانلار نده يراق شهرلر گه آلوب واررغه توغرى كلهديكى ايچون هر ذى قيمت شيلر نى (آغر، جيگل، جانلى، جانسز حتى چروب بوز ولا ترغان شيلر نيده بلاتفريق) وسائط مبادله قيلماق ممكن اولدى. مرور ايام ايله انسانلر انسانيت حالينه ياقينلاشوب كوندن كون مدنيتارى ارتقاچ اقوام مختلفه بيننده اتفاق اثرلرى كورندى، صلح خبرلرى جايلدى بلاد بعيديه و حشيت سوداسندن باشقه قصلار ايچوننده سفرلر باشلاندى شول وقت

(*) هجرة نبويه دن ۱۲۰۰ سنه مقدنده نصب اولنوب ۱۱۵۶ سنه مقدمنده

انسانلر براق پيرلر گهده ايلتوب بولا ترغان بوزلمى، چرومى، طوزمى
 تورغان وسائط مبادلە (آچه) اتخاذا ايدر گه مجبور اولديلار وبوصفتلر
 معدنياتده طابليغانلقى ايچون معدنلردن آچه اتخاذا ايدر گه توغرى
 كلدى روماليلار تولليوس زمانندن سوكره باقرنى ويونانيلر تيمورنى
 آچه قيلوب يورته باشلاديلار بو ايكي معدن پاسلنمك عيبلرندن قطع نظر
 قيلولنسه اوصاف سابقهنى جامع اولوب زمانلر نچه ذى قيمت اولدقلارندن آچه
 اولورغه صالح ايديلر. اشيء تجاربه غايت آرزان اولمقله برابر بو ايكي
 معدنك چغارلوي، تصفيه ايدلوي آز اولغانلغندن آزغنه باقر ايلنده
 حاجتنى اوتارلك شيلر ساتوب آلنور ايدى، شونك ايچون آغراق
 جيتندن عيبلرى يوق ديورلك ايدى بونندن صوك انسانلرده
 هر جيتدن ترقى واجتهاد آرتوب كنوز الهيهدن بحق استفاده قيلولنسه
 باشلادى. باقر، تيمور، قورغاشون، كموش، آلتون، پلاتين كى هر
 نوع معدنيات مقدار كافي استخراج اولندى. وعلى الخصوص باقر، تيمور،
 قورغاشون معدنلرى كوب كوب چقارلوب اولگيگه نسبت بهالارى بيك
 اوچسوزلاندى آزغنه باقر ياخود تيمور ايلن اولگيچه مقصودلارنى
 استحصال ايدوب بولماينچه كوب و آغر مقدارلر بيروورگه، وسفر گه
 چقغانده يك آغر مقدارلر ياننده يورتورگه لزومى كورلدى. شونك
 ايچون انسانلر باقر وتيمورنى حقيقى آچه قيلودن فراغت ايدمرك
 آچه لقفه كموشنى انتخاب ايتديلر. وبر آز صوكراق آلتوننى ده آچه
 قيلوب يورته باشلاديلار آلتون و كموش اوصاف مطلوبه نك هر قايسينى
 جامع، هوا و صوتيوى ايلن غير متأثر، ييردن چغارلولا ريده بيك
 آز دگل، اشلنولرى جيگل، احتياجات بشريه گه نظرا - حتى بزم
 زمانمزدهده يارم مثقال كموش ايلن ۵ قداق كومچ آلورلق روشچه

پك بهالی اولدقلاری ایچون وسائط مبادلله اولورغه بحق لایق ایدیلر.
 پلاتین، رودیوم، موتنیوم، ایریدیوم، اوسمیوم کبی معدنلر هم
 اوصاف مذکورهنی حائز اولسه لارده اشلنولاری غایه مشقتلی، چغارلولاری پك آز
 اولدقلارندن انتخاب ایدلما دیلر. (آلتون ایله کموش اساس سکه اولسه لارده
 اوچوزلی شیلر مبادلله سنک بولاردان بدل اوله رق باقر ونیکل کبی آچه لارده الی
 یومنا استعمال اولنیور). بوا یکی معدن، ذی قیمت آچه اولوب یوری باشلا دقن
 صوگره ۱۹ نچی عصر باشلارینه قدر معاملات تجاریه ده مساوی ر واجده ایدیلر
 هیچ بریسنی آخرینه تفضیل ایتمز لر ایدی آلتون ویر لسه بگا کموش
 ویر یسا که کموش ویر لسه آلتون ویر دیوب تعجیز یوق ایردی.
 اکثر حکومتلرنک نظرنده اساس سکه (حقیقی آچه) کموش فقط اولوب
 آلتوننک آکا تابع بولغانلقینی اویلانسه کموشلر ر واجلیرک دیوب ایتورلک
 ایدی. مساوی ر واجده اولماقلاری اشیا تجاریه نك زمانه نسبتاً بیک
 اوچوز اولوب آز کموش ایله ده بیوک حاجتلرنی دفع ایتمک ممکن
 اولغانلغندن و بناً علیه کموش آچه لارده (زمان سابقده باقر، تیمور
 آچه لارده ظاهر اولدیغی کبی) آغراق عیبی نك وارلغی حس ایدیلمدیکندن
 شات ایدیور ایدی لکن آمریقا قطعہ سی کشف ایدلدکن صوگره
 امتعه تجاریه نك یلدن یل بهالانوی بوروزنک باقر تیمور آچه لار باشینه
 کلترگان حاللرنی ماتور آق یوزلی کموش آچه لاریمز باشینه ده کلترورگه
 عزم ایتدی. شو یله که: آمریقا کشفندن مقدم فرانسیه ده ۲۵ فرانق ایلن
 استحصالی ممکن اولغان شیلرنک بهالاری ۱۹ نچی عصر صوکلارنده
 ۱۲۵ فرانقغه قدر کوتارلدی زمان سابقده ۲۵ فرانقغه ویر یله ترغان
 شینی آلورغه دیوب بازارغه چفوجی آدم کسه سینه آنجق ۱۲۵ غرام
 (۲۹، ۳۱ زالاتنیق) کموش صالورغه محتاج اولدیغندن کموشلرنک آغراق

طوزمی
 بو صفتلر
 توغری
 تیمورنی
 طمع نظر
 سن آچه
 و یکی
 ایلنده
 آغراق
 مانلرده
 قیلونه
 می هر
 تیمور،
 بیک
 دلارنی
 سفرگه
 شونک
 یدمک
 ه آچه
 وسینی
 ه پک
 ی بزم
 وشچه

بلونمدی اما ۱۹نچی عصر صوگلارنک شولوق شینی آلوچی آدم کسه سینه
 ۶۲۵ گرام (۱۳۶, ۵۰۵ زالاتنیق) آغرلغی کموش قویارغه مجبور اولدی
 اگر اول آدمنک بازارده باشقه شیلر آلورغهده احتیاجی اولسه یاننده
 بر جمال کموش یورترگه و کوتاررگه محتاج اولدی مثلا زمانمزدده
 بش یوزر و بلهلق امتعه صاتوب آلوچی آدم کموش آقچهلار استعمال
 قیلسه تقریباً ۲۵ فونط کموش یورترگه محتاج اولور حالبوکه آلتون
 آقچه استعمال قیلسه آنچق بر فونط یورترگه محتاج اولیور طبیعی بو
 آدمگه آلتوننی کموشگه ترجیح ایتمک و آلتوننی قوللانمق تیوش اولور
 بلکه آلدده ۱۹ و ۲۰نچی عصرده مودا اولغان کیوملرنک کیسه لرین ملاحظه
 قیلونسه بو آدمگه آلتوننیک قوللانمازغه آنک نائیبی اولغان کاغد آقچه ربانقه،
 چیکلارینی (۱) قوللانورغه کیرک دیوب ایتولور.

ذکر ایدلگان روشچه ۱۹نچی عصرده کموش آقچهلارنک آغرلق عیبی ظاهر
 اولوب ابناعزمانک کموشدن رغبتلری سونهش و طلبلری آزایمشدن صاقلارغه
 و یورترگه آسات بولسون ایچون بای، فقیر هر قایوسی آلتون آقچه
 صورارغه باشلامشلاردر یراق بیرلرگه سفر ایدوچی سیاحلر قوللارنده
 بولغان کموش آقچهلارنی ۱٪، ۲٪ ضرر ایلن اولسهده بانقهغه
 و صرافلرغه و یوروب آلتونغه آلوشدررغه مجبور اولمشلار و حکومتلرده
 کموش آقچهلاردن خلقنک اعراضینی کورگاچ دائن ایله مدیون، بائع ایله
 مشتری آرهسنده نزاع اولماسون ایچون باقر و کموش آقچهلارنک

(۱) کاغد آقچه و بانقه چیکلاری حقنده بورسالده نافله بیانلرغه شروع ایدلدی
 شول قدر وارکه: برآدمنک قولنده کاغد آقچهلار یاخود چیکلار بولسه قیمتلری اعتباری
 ایلن زکات و یرمک واجب اولور مگر بانقه یاخود خزینه اعلان افلاس ایدوب مالینی قایتارو
 امیدنی کیسولسه زکات و یرمز وهم برنچه سنهدن صوگره نیچک بولسهده قایتاروب آلسه
 آلتونی امید ایتمگان بولسه اوزغان سنهلری ایچون زکات و یرمک لازم بولماس. الله اعلم

بیر لولرینی تحدید ایدرک زاقونلار چقارمشلاردر مثلا انگلترهده
 برشلیندن آرتق باقرنی وقرق شلیندن (شلین تقریباً ۴۸ قاپیک) آرتق
 کموش آقچهنی آلمازغه اختیار وارد فرانسیهده بش فرانقندن آرتق
 باقر وایلی فرانقندن آرتق کموش آقچهنی آلمازغه اختیار
 وارد بزم روسیهدهده ۱۸۹۹ نچی سنهده نشر ایدلگان آقچهلار
 نظامی بوینچه اوچ روبلهدن آرتق باقرنی ویکرمی بش روبلهدن آرتق
 کموشنی آلمازغه حق وارد آلوچی اختیاراً آلسه آلور اما کوچلهب
 بیروب بولمیدر خلقنک کموش آقچهلاردن اعراضلری آرتدقچه کموش
 قیمتی تدنیده و آلتون آقچهغه رغبتلری آرتدقچه آلتون قیمتی ترقیده
 اولدی وعلی الخصوص کموش قیمتی یوماً فیوماً تبدل ایتدیکندن اکثر
 حکومتلر کموشنی اساس سکه فیلودن فراغت ایدرک آلتوننی اساس
 اتخاذ ایتدیلر انگلیزلر ۱۸۱۶ نچی سنهده و آلمانلار ۱۸۷۱ نچی سنهده،
 اوستریا و ژینگریا حکومتلری ۱۸۹۲ نچی سنهده، بزم روسیهده
 ۱۸۹۹ نچی سنهده کموشنی اساسلکدن چقاروب آلتوننی اتخاذ ایتدیلر
 فرانسیه ولانین اتقاقی تحتنده اولان دولتلرده کموش هنوز ایسکی
 وظیفه سنده قالمشدر. چین، هندچینی، حبش فاس کبی صرف کموش
 آقچه یورتوچی دولتلرنک آقچهلری امتعه تجاریه قبیلندن هر
 وقت پیاسه (بیر ژا) غه فاراب اوزگاروب تورر.

پیداغوغیا

(*)

بس هر تقدیرده مدرسه ده گی شا کردلر نك عمو مینه اورطا استعدادلی
 کهنه لر گه قاراب قراراند رگان در سلر نك بار چه سین او گرانونی تیگز
 الزام ایتار گه کیرك. هر قایچان معلم بر شا کردنك بر فن گه فوق العاده
 استعدادین کورسه، آنك شونده غی استعدادین قرارلندروب نشاطین
 فوز غاتمق تیش بولغان کبی ایکنچی در سلر نیک شولایوق حاضرلمکنی
 مطالبه قیلمق کیرك. تا که استعدادی حددن طش عشق در جه سینه
 ایرشماینچه منضبط بولسون، وباشقه فن لرنك در سلرینه ده ضرر
 ایرشدر مه سون.

یوقارغی بیاندن ظاهر اولدیکه، بزگه کیرك بولغان چن، چن تربیه، انسانغه
 ادب امة برلن ادب شخصنی آلدرمق در که، اول ادب لری آندن مقصود
 بولغان بر کهالگه ایرشوینه یاردمچی بولور لر. تربیه نك موضوعی ده
 انسان نك ادبی بولمق جهتی در. تربیه دن مقصوده، انسانک عقلین تورایتوب
 طبیعی وادی قوه لرین کچیتوب، اوزینه وهیئت اجتماعیه سینه فائدلی
 کشی ایتمک در.

بر مقصودغه ایرشو آنک واسطه ووسیله لرین بلوب آنلر برلن
 اش قیلوغه طوقطاغانی ایچون تربیه دن مقصودنک ده کیک روشچه گه
 واسطه لرین بلدرمک تیوشلیدر.

مقصودنک ترلی حاللرینه قاراب، تربیه نك واسطه لریده ترلیچه
 بولادر. بعض احوالنی اعتبار برلن تربیه نك واسطه لری «مربی نك

تربيه گه مخصوص اشلر بئنگ جمله سی در « ديمك مناسب در مثلا : تربيه ايچون احوال نفس نی تيكشرو - اويلاو - صاقلاندر و - قزقدر و - و ثواب كبی نرسه لردر .

دخی بعض احوال گه قاراب ، « بالالرنك نشأة طبيعیه و عقليه سين اوياندر وده ياردمی بو انغان نرسه لرنك جمله سيدر » ديمك هم جائز بولور .
مثلا : بالالر آنده تر كلك ايتكان زمان نك - و آتا آنانك وايبداش لرنك حاللری كبی .

ياخود « مربي تربيه سنده قوللانا طرفان نرسه لرنك جمله سيدر » ديمك هم جائز بولور مثلا : لغة - كتابلر - خريطه لر - رسم اورنكلری قلم - قارا صاوت - و طاقتا كبی نرسه لر .

ياخود « مربي نك روحی در » ديمك يارار : هم چنك تربيه نك واسطه سی بولوده بو كافيدر . لکن تربيه انساننك جسمندن و روحندن و عقلندن بحث ايتوب ، بونلردن هر قايسينه مخصوص تربيه نك واسطه لری بولوغه قاراب بونلری اوچ بابغه حصر ممكن بولادر . برنجی باب جسمنی كوزاتو واسطه لری . ايكنچی باب تأديب نك واسطه لری در . بس هر قايسندن بابنك سويلامك بولوب ايتهمز .

برنجی قسم

جسمنی كوزاتو واسطه لری

جسم كوزاتودن مقصود ، طبيعة گه و جسم نك طبيعی اوسوينه ياردم ايتو - و بونك ايچون بو اوسو گه قارشى طره طرفان نرسه لرنی كيترب ياردم ايتو طرفان نرسه لرنی بيرودر .
اما بو جسمنی كوزاتو واسطه لری ايکی قسمدر .

بر من قسم چسبی - و آنک او سوین صاقلاو واسطه لر بدر که اوچ
 بوسه لر آرق کیم - حرکت .

آرق ساده گنه بولسه ده ماده سی یخشی و صورتی ماتور بولور غه
 کیرک صورتی ماتور دن مراد ، آرق نک کور ساتلوی (عرضی) -

وصاوتلری - آشاو روشی کور کام بولور غه کیرک .

چونکه احوال باطنه احوال ظاهره نک مثالی بولغانغه ظاهره نک احوال باطنه گه

بیک الوغ تاثیر ی بار در شونک ایچون ایکمکنی وانوب قایر غالب

یاکه اون بار ماغی برلن آشفه طغلوب آشاغان آنانی کورب اوسکان

بالا برلن جمیع احوالنده منتظم ترتیبلی - جانی طنچ - آش آشاونده ادبلی

ولدتلنگان صورتده کورلوچی آنانی کورب اوسکان بالانک آراسنده

بیک کوب آیر ما طابلا در بو عو کفی بالا قوه مخیله سی مضبوط فکری

ترتیبلی بولوب اوسه در اما اولگی بالا مخیله سی حیران - مفکره سی طارقاو

بولوب اوسه در . شونک ایچونده سنه سنیه آشنی حرمتله وگه و آشاونک

دبلیرینه بزنی قز قدر ادر . دخی آش هر کون بیلگولی وقت وساعتده

بولور غه کیرک لکن بو حکم بایلق و یار لیلای غه قاراب ترلنه در بر حکیم گه

یتکان لر : انسان قابچان آشار غه کیرک ؟ دیب ، اول ایتکان : بای تله گان

وقتنده - امّا فقیر ، آرق طابغان وقتده آشار دیگان . امّا کیم ، اچسز نرسه

ولسه ده قالنلق ونچکه لکده یلنک فصل لرینه مناسب بولوب کور کام

بو جسم راحتلرک روشده کیسلگان وتگلگان بولوب پاک و کرسز

بولور غه کیرک . زینت ایچون - یاخود بر بر ضرر دن صاقلانو ایچون

کیسلگان نرسه لرده کیم حکمنده در . چالما - باشلق - بورك - کلاپوش -

چیتک - کاوش - کالوش - ایق - بیالی کبی نرسه لر بو جهل دندر . کیم جنسی نک

بار چه سینه هر حالده - استعمال - قیلغانده و صاقلاغانده بیک اعتنا قیلور غه